

Η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Κ. Ι. ΑΝΑΝΙΑΔΗ

Γεωπόνου - Ίχθυολόγου
Καθηγητῆ στῆ ΣΕΛΕΤΕ

Κάθε σημείωμα ἢ ἄρθρο πού ἀφορᾷ στήν παιδεία, εἶναι, νομίζω, ἐνδιαφέρον καὶ χρήσιμο — πολὺ περισσότερο ὅταν αὐτὸ ἀναφέρεται σὲ ἐπιτεύξεις ἄλλων μικρῶν χωρῶν, — γιὰτὶ ἐνῶ ἀπ' τὴν παιδεία ἐξαρτᾶται ἀποκλειστικὰ τὸ μέλλον τῆς Ἑλλάδας, τὴν ἔχουμε παραμελήσει σὲ βαθμὸ ἐπικίνδυνο.

Δὲν ὑπάρχει ἄνθρωπος — «φυσιολογικός» θὰ ἔλεγα — εἴτε αὐτὸς εἶναι γονιὸς εἴτε μαθητῆς, ἢ ἐργάτης ἢ ἐπιστήμονας, πού νὰ μὴν ἀναγνωρίζῃ τὴν ἀνάγκη μιᾶς ριζικῆς ἀναμόρφωσης τῆς παιδείας, μιᾶς ἀναπροσαρμογῆς τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ προγράμματος πρὸς τὰ σημερινὰ δεδομένα καὶ τὶς πραγματικὲς ἐθνικὲς ἀνάγκες. Κι' αὐτὸ ἰσχύει σ' ὅλες σχεδὸν τὶς χῶρες τοῦ κόσμου, ὅπου τὸ ἐκπαιδευτικὸ πρόβλημα κατέχει τὴν πρώτη θέσι ἀνάμεσα στ' ἄλλα ζωτικὰ προβλήματα. Εἶχα πέρυσι τὴν εὐκαιρία νὰ περιοδεύσω ἓνα μεγάλο τμήμα τῆς Δ. Εὐρώπης καὶ νὰ ἐπισκεφθῶ ἀρκετὲς χῶρες, (Γαλλία, Ἰταλία, Ἰσπανία, Σουηδία, Δανία, Νορβηγία), μὲ τὴν εἰδικὴ ἀποστολὴ νὰ ἐνημερωθῶ πάνω σὲ προβλήματα τῆς γεωργικῆς καὶ ἀλιευτικῆς ἐκπαίδευσης. Αὐτὸ πού παντοῦ διεπίστωσα εἶναι πὼς τὸ κίνημα γιὰ ἐκπαιδευτικὴ μεταρρύθμισι, παρουσιάζεται σὰν ἓνα κίνημα πίστες ἀλλὰ κι' ἀνησυχίας συγχρόνως. Οὐδέποτε μπροστὰ ἀπ' τὸν πόλεμο ἢ πίστι στὴ δύναμι τῆς παιδείας ὑπῆρξε πιὸ ἔντονη. Παντοῦ οἱ μεγάλες λαϊκὲς μάζες ἀποβλέπουν σ' αὐτὴ σὰν σὲ μιὰ δύναμι πού θὰ τὶς κάνει ἱκανὲς νὰ πραγματοποιήσουν τὸν πόθο τους γιὰ κοινωνικὴ δικαιοσύνη καὶ καλύτερη ζωὴ. Οἱ τεράστιες μεταβολὲς στὴν τεχνικὴ καὶ οἰκονομικὴ ὀργάνωσι τῶν σημερινῶν κρατῶν καὶ ἡ ἐξ αἰτίας τους γενικὴ τάσις νὰ χρησιμοποιῆται ἢ ἐκπαιδεύσι γιὰ τὴν ἀνύψωσι τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου, μὲ τὴν υἱοθέτησι τοῦ ἰδεώδους τῆς «ἐκπαιδευτικῆς ἰσότητος», ἐπηρεάζουν παντοῦ πολὺ βαθειὰ τοὺς τρόπους Διοίκησης καὶ Ἐκπαίδευσης.

Ἡ μεγάλη ἀνάπτυξι πού πῆραν οἱ θετικὲς ἐπιστῆμες κι' οἱ τεχνικὲς, ἰδίως μετὰ τὸν Π παγκόσμιον πόλεμον, δημιούργησε ἐντελῶς καινούργιες συνθῆκες σ' ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς κοινωνικῆς δραστηριότητος. Οἱ θετικὲς ἐπιστῆμες κι' οἱ τεχνικὲς ἐφαρμογὲς τους καταλαμβάνουν ὅλο καὶ μεγαλύτερον χῶρον στὸν μορφωτικὸν τομέα. Οἱ παραγωγικὲς ἐργασίαι (βιομηχανία, γεωργία, ἀλιεία, χειροτεχνικὴ παραγωγή κλπ.), ἀπαιτοῦν τὸ προβάδισμα στὴν ἀντίστοιχον κοινωνικὴν ἱεραρχία. Οἱ πιὸ πολλές, ἂν ὄχι ὅλες οἱ ἐργασίαι, ἀπαιτοῦν προπαρασκευὴ καὶ προετοιμασία. Προϋπόθεσι τῆς ἀνόδου τοῦ θετικοῦ ἐπιπέδου τοῦ ἀνθρώπου, γίνεται ἡ ἀνάπτυξι τῆς παραγωγικότητος. Κι' ἡ ἀνάπτυξι τῆς παραγωγικότητος προϋποθέτει μόρφωσι γιὰ ὅλους. Ἡ ραγδαία ἐξέλιξι τῆς ἐπιστῆμης ἐπιβάλλει ἀρτιώτερη παιδεία.

Καὶ ἡ καινούργια γεννὰ ἔχει ζωτικὴ ἀνάγκη ἀπὸ ἄρτια παιδεία, τόσο ἀνθρωπιστικὴ ὅσο κι' ἐπιστημονικὴ. Ὅχι πρόωρη ἐξειδικευμένη ἐκπαίδευσις ἢ ἀπομνημόνευσι πρακτικῶν κανόνων καὶ συσσώρευσις ἐμπειρικῶν γνώσεων, ἀλλ' ἀρμονικὴ καὶ πλήρη ἀνάπτυξις τῆς φυσικῆς, πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς προσωπικότητος τοῦ μαθητῆ, μὲ κατάλληλη ἐσωτερικὴ συνύφανσις τῆς γενικῆς καὶ τῆς τεχνικῆς ἐκπαίδευσης, ὥστε νὰ προετοιμάζεται κατάλληλα ἢ ὁμαλῆ καὶ χρήσιμη εἰσοδός του στὴν οἰκονομικὴ, κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ ζωὴ τοῦ τόπου. Ἡ παλῆα καὶ σκόπιμη διάκρισις μεταξὺ «κλασσικῆς» καὶ ἐπαγγελματικῆς ἐκπαίδευσης, ἄρχισε νὰ χάνη τὴ σημασίαν της. Στὴν πράξι δὲν ὑπάρχουν στεγανά χωρίσματα ἀνάμεσά τους.

Ἄλλὰ καὶ κάτι ἀκόμη. Ὁ πόθος γιὰ τὴν εἰρήνην κάνει τὴν παιδείαν τὴν κύρια ἐλπίδα τῆς ἀλλαγῆς πρὸς ἓνα καλύτερο μέλλον. Ἡ ἐκπαίδευσις εἶναι τὸ βασικὸ μέσο γιὰ τὴν κινητοποίησιν τῶν ἀνθρωπίνων δυνάμεων πρὸς ὄφελος ὅλων τῶν ἀτόμων μιᾶς κοινωνίας καὶ τὴ συνεννόησιν τῶν διαφορῶν ὁμάδων καὶ λαῶν σὲ διεθνῆς ἐπίπεδο.

Τὸ θέμα γιὰ τὴν ἀναμόρφωσιν τῆς Παιδείας ἄρχισε μεταπολεμικὰ καὶ στὴν Ἑλλάδα νὰ γίνεται πᾶς φλέγον καὶ ζωτικόν. Συνθήματα, ὅπως ἡ ἐξάπλωσις τῆς Παιδείας σ' ὅλες τὰς κοινωνικὰς τάξεις, ἡ κατάργησις τῆς γλωσσικῆς ἀναρχίας, ἡ ἄρτια μόρφωσις ἢ ἀνανέωσις τοῦ σχολικοῦ μας συστήματος κι' ὁ προσανατολισμὸς γιὰ τὴ σπουδάζουσα νεολαία, βρίσκουν περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ ἀπήχησιν στὸ λαόν. Ἰδιαίτερα ἄνω ἄρχισε ν' ἀπασχολῆ πολλοὺς τὸ θέμα τῆς ἐκπαίδευσης τῶν ἀγροτῶν ἐπειδὴ ἀπ' ὅλους σχεδὸν ἀναγνωρίζεται πῶς ἡ μόρφωσις, — γενικὴ καὶ τεχνικὴ, — τοῦ ἀγροτικοῦ κόσμου, θὰ μπορούσε νὰ παίξῃ θετικὸν κι' ἐποικοδομητικὸν ρόλον στὴν προσπάθειαν ἀνύψωσιν τοῦ γεωργοοικονομικοῦ ἐπιπέδου τῆς χώρας μας. Ἡ κυβέρνησις πού προῆλθε ἀπὸ τὴν ἐκλογὴν τῆς 3ης Νοεμβρίου, ἔδωσε ἰδιαίτερην ἔμφασιν στὴν ἀνάγκη τῆς δημοκρατικοποίησης καὶ προσαρμογῆς τῆς παιδείας μας πρὸς τὴν νέα κοινωνικὴν κατάστασιν πού προῆλθε ἀπὸ τὴν βαθιὰν μεταβολὴν τῶν τελευταίων χρόνων.

Στὸν κύκλον τοῦ ἐνδιαφέροντός της περιλαμβάνεται κι' ἡ τεχνικὴ ἐκπαίδευσις. Ἄν καὶ δὲν εἶναι γνωστὴ ἡ προτεραιότητα πού θὰ δοθῆ στὴν ἀξιολόγησιν τῶν διαφορῶν κλάδων τῆς Παιδείας, εἶναι ὡστόσο πολὺ πιθανὸν πῶς ἡ κρατικὴ μέριμνα θὰ ἐπεκταθῆ καὶ στὸν τομέαν τῆς ἀγροτικῆς ἐκπαίδευσης, μὲ σκοπὸν ὄχι μόνον τὴν γεωργοτεχνικὴν κατάρτισιν τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ γιὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ἐπαγγελματικῶν του προβλημάτων ἀλλὰ καὶ τὴν ἄρτιωτέραν μόρφωσιν τοῦ ἀγρότη, σὰν ἀνθρώπου, πολίτη καὶ παραγωγοῦ.

Γιὰ τὴν ταχύτερη κι' οὐσιαστικώτερον συμβολὴν τῆς Παιδείας στὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τόσο πολύπλευρου κι' ἰδιότυπου ἀγροτικοῦ τομέαν τῆς χώρας μας, χρειάζεται βέβαια ἡ εἰλικρινὴς καὶ πρόθυμη συνεργασία τῶν ἀρμοδίων κρατικῶν ὑπηρεσιῶν, τῆς ΑΤΕ καὶ τῶν γεωργικῶν, ἐπιστημονικῶν κι' ἐπαγγελματικῶν ὁργανώσεων, βασικὰ ὅμως κι' ἰδιαίτερα ἐπιβάλλεται ὁ συνεχὴς καὶ ἀρμονικὸς συντονισμὸς τῶν προσπαθειῶν τοῦ Ἰνστιτούτου Παιδείας καὶ τοῦ Ἰνστιτούτου Γεωργίας πού ἡ πείρα του στα πολύμορφα προβλήματα τῶν γεωργ. ἐφαρμογῶν καὶ τῆς γεωργ. ἐκπαίδευσης, εἶναι πολύτιμη κι' ἀπαραίτητη γιὰ μιὰ συγχρονισμένη καὶ χρήσιμη μόρφωσιν τῶν Ἑλλήνων ἀγροτοπαίδων.

Γιὰ τὴν σημασίαν πού δίδεται στὸν κλάδον αὐτὸν τῆς ἐκπαίδευσης ἔγραψα σὲ ἄλλα ἄρθρα μου (ΑΓΡΟΤ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΑΓΡΟΤ. ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ). Στὸ ἄρθρον αὐτὸ ἐπιχειρῶ νὰ δώσω μιὰ σύντομη περιγραφὴ τῶν μεθόδων καὶ μέσων μὲ τὰ ὁποῖα ἀντιμετωπίζεται τὸ πρόβλημα τῆς ἀγροτικῆς ἐκπαίδευσης στὴ Δανία.

Ἡ Ἀγροτ. Οἰκονομία τῆς Δανίας. Ἡ χώρα αὕτη, πού βλέ-

χεται από τή Βαλτική Θάλασσα πρὸς Α., τή Βόρ. Θάλασσα πρὸς Δ. καὶ τὸ Σκαγεράκη πρὸς Β., ἀποτελεῖται ἀπὸ δυὸ φυσικὰ τμήματα: 1) τὴν ἡπειρωτικὴν Δανίαν, πὺν περιλαμβάνει τὴ Γιοϋτλάνδη καὶ τὸ βορειότερο τμήμα τοῦ Σλέσβιγκ καὶ 2) τὸ νησιωτικὸν τμήμα, πὺν περιλαμβάνει 109 κατοικημένα καὶ 382 ἀκατοίκητα νησιά. Τὰ πῶ μεγάλα νησιά τῆς Δανίας εἶναι ἡ Ζέλαντ (Zeeland) καὶ ἡ Φιονία (Funen). Ἡ συνολικὴ ἔκτασι τῆς χώρας εἶναι 42.765 τ.χ. Τὸ κλίμα τῆς Δανίας εἶναι ἥπιο, ἀλλὰ μεταβλητὸ τὴν ἀνοιξι. Ἡ μέση ἔτησία θερμοκρασία εἶναι 7,4. Τὰ στενὰ πρὸς τὴ Βαλτικὴν σκεπάζονται κάθε χρόνο ἀπὸ πάγο. Τὸν Ἰούλιο ἡ μέση θερμοκρασία φθάνει τοὺς 17. Οἱ ἐπικρατέστεροι ἄνεμοι εἶναι οἱ σκάϊ, ξηροὶ καὶ ὀρηκτικοί, πὺν ἔρχονται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν καὶ σαρώνουν ὀλόκληρον τὴν χώραν. Οἱ βροχὲς πέφτουν 157 κατὰ μ.δ. μέρες τὸ χρόνο, τὸ ὕψος τους ὅμως δὲν ξεπερνᾷ τὰ 640 χιλιοστά.

Ἡ Δανία δὲν ἔχει ἀξιόλογες ῥοές οὔτε μεγάλες λίμνες. Τὰ δάση τῆς καλύπτουν ἔκτασι 3.300 τ.χ. καὶ ἀποτελοῦνται ἀπὸ ὄξυές (70%), δρυῖς καὶ φτελιές. Οἱ κυριώτερες πηγὲς πλούτου εἶναι ἡ Γεωργία καὶ ἡ Κτηνοτροφία. Ἀρκετὰ ὅμως ἀνεπτυγμέναι εἶναι ἐπίσης ἡ Ἀλιεία, ἡ Ναυτιλία καὶ ἡ Βιομηχανία. Ἡ Δανία διατηρεῖ μεγάλο ἐμπόριον μὲ τὸ ἔξωτερικὸν καὶ ἔχει ἀρκετὰ ὑψηλὸν βιοτικὸν ἐπίπεδον. Σπουδαῖο ρόλον εἰς τὴν οἰκονομικὴν τῆς ἀνάπτυξιν παίζουσι οἱ συναιτερισμοί.

Παρ' ὅλον πὺν ἡ Δανία εἶναι πάμπτωχη σὲ καύσιμα καὶ πρῶτες ὕλες, ἔχει ὅσῳ ἀναπτύξει ἀξιόλογες βιομηχανίας (σιδήρου, τροφίμων, μετάλλων). Ὑπάρχουσι ἀξιόλογα ναυπηγεῖα, κονσερβοποιεῖα, ζυθοποιεῖα, χαρτοποιεῖα, κεραμοποιεῖα, ἐργαστῆρια χημικῶν καὶ φαρμακευτικῶν προϊόντων, ἀγροτ. μηχανημάτων, κινητῶν νηυσῶν, ναυτ. μηχανῶν κ.ἀ. Ἡ ἀξία τῶν βιομηχανοποιημένων προϊόντων τῆς φθάνει τὰ 12 δισεκατ. κορωνῶν. Ἡ παραγωγὴ ἠλεκτρ. ἐνέργειας ξεπερνᾷ τὴν 4 ἑκατομ. κίλοβατῶρες.

Ἡ Ἀλιεία ἀποτελεῖ ἐπίσης ἕνα ἀπὸ τοὺς πῶ σημαντικοὺς παράγοντες τοῦ ἔθν. πλούτου τῆς Δανίας. Ἡ ἀλιευτικὴ παραγωγὴ εἶναι γύρω στοὺς 550.000 τόννους. Ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένη εἶναι ἡ Ναυτιλία (σκάφη χωρητικότητος 2.051) 162 τόννων). Ἡ Δανία εἶναι ἀπὸ τὴν περισσότερον ἐμπορικὰ ἀνεπτυγμένη χώρα τοῦ κόσμου. Οἱ κύριοι παράγοντες τῆς μεγάλης ἐμπορικῆς τῆς ἀκμῆς εἶναι ὁ γεωργικὸς καὶ κτηνοτροφικὸς πλοῦτος, ἡ βιομηχανικὴ τῆς ἀνάπτυξι, τὰ ἀφθονα καὶ σύγχρονα συγκοινωνιακά τῆς μέσα, ἡ κρατικὴ μέριμνα γιὰ αὔξησιν τῆς παραγωγῆς καὶ βελτίωσιν τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας καὶ τὸ δασμολογικὸν σύστημα.

Τὰ κύρια γεωργοκτηνοτροφικὰ προϊόντα τῆς Δανίας εἶναι: τὸ βούτυρον, τὸ κρέας, τὸ λαρδί, τὰ αὐγά, τὸ μπέικον, τὸ τυρὶ, οἱ πατάτες, τ' ἄλογα, οἱ ἀγελάδες, τὰ θιζόν, ὁ σανός, τὰ σιτηρά, ἡ βύνη τοῦ κριθαριοῦ καὶ τὸ οὔσκον. Τὰ ἀγροτικὰ προϊόντα ἀντιπροσωπεύουσι τὸ 2)3 σχεδὸν τῆς ἀξίας τῶν ἐξαγωγῶν, ἂν καὶ ὁ γεωργ. πληθυσμὸς μόλις φθάνει τὰ 22,5% τοῦ συνολικοῦ πληθυσμοῦ (4.588.401 κάτοικοι).

Ἡ Δανία εἶναι πρότυπον κράτους μὲ ὑγιᾶ δημόσια οἰκονομικά. Σὲ μεγάλο βαθμὸν εἶναι ἀνεπτυγμένη ἡ Κοινωνικὴ Πρόνοια. Ἡ ἰατρικὴ ἀσφάλεια καλύπτει τὰ 86% τοῦ πληθυσμοῦ. Ἐπίσης ὅλοι οἱ κάτοικοι, πάνω ἀπὸ 67 ἐτῶν οἱ ἄνδρες καὶ 62 ἐτῶν οἱ γυναῖκες, ἔχουσι σύνταξιν. Τέλος ὅλοι οἱ ἐργαζόμενοι ἔχουσι ἀσφάλισιν γιὰ ἀρρώστειας, ἀναπηρίας, ἐγκυμοσύνην, ἀνεργίαν κλπ. Ἀπ' τὴν συνολικὴν ἔκτασιν τῆς Δανίας (43.042 τ.χ.), 31.000 τ.χ. καταλαμβάνονται ἀπὸ χωράφια καὶ 330 ἀπὸ κήπους μὲ ὀπωροφόρα δένδρα. Στὴν Δανίαν ἐπικρατεῖ ἡ μικρὴ γεωργικὴ ἰδιοκτησία. Ἀπ' τὰ 208.000 ἀγροκτῆματα, τὰ 80% ἐκμεταλλεύονται ἀπὸ τοὺς ἰδίους τοὺς κατόχους των. Σχεδὸν τὰ μισὰ ἔχουσι ἔκτασιν μικρότερην ἀπὸ 100 στρέμματα. Ἡ ἐκμετάλλευσιν τοῦ ἐδάφους γίνεται μὲ συγχρονισμέναις μεθόδουσι καὶ τελειότατα

μέσα. Οί δυο κυριότερες πηγές εισοδήματος για τὸν δανὸ ἀγρότη εἶναι ἡ ἀγελάδα καὶ ὁ χοῖρος.

Στὴ χώρα αὐτὴ ὑπάρχουν σήμερα 1600 γ α λ α κ τ ο κ ο μ ε ῖ α καὶ 75 ἐργοστάσια παρασκευῆς μ π έ ῖ κ ο ν. Ἀπ' αὐτά, τὰ 1300 γαλακτοκομεῖα καὶ τὰ 61 ἐργοστάσια χοιρινοῦ κρέατος, ἀνήκουν σὲ συνεταιρισμούς.

Ἡ γεωργικὴ παραγωγή κι' ἡ διάθεσις τῶν βιομηχανοποιημένων προϊόντων εἶναι ὀργανώμενες σὲ καθαρὰ συνεταιριστικὰς βάσεις.

Ἀγροτικὴ ἐκπαίδευσις. Ἡ μεγάλη ἀνάπτυξι τῆς δανικῆς γεωργίας καὶ κτηνοτροφίας ὀφείλεται κατὰ ἓνα μεγάλο μέρος στὸ εὐρύτατα διαδεδομένο συνεταιριστικὸ πνεῦμα. Πάνω ἀπ' ὅλα ὅμως, ἡ τεράστια πρόοδος ποὺ σημειώνεται σ' ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς ἀγροτ. οἰκονομίας, ἀποδίδεται στὴ μόρφωσι τῶν δανῶν ἀγροτῶν ποὺ δὲν εἶναι ἀπλῶς ἐγγράμματοι ἀλλὰ διαθέτουν κι' ἀρκετὰς πρακτικὰς κι' ἐπιστημονικὰς γνώσεις τοῦ ἐπαγγέλματός τους. Οἱ ἀναλφάβητοι στὴ χώρα αὐτὴ εἶναι ἄγνωστοι. Τὸ 1962 ἡ στοιχειώδης καὶ μέση ἐκπαίδευσις περιλάμβανε 3.932 σχολεῖα, ἀπ' τὰ ὅποια 36 κρατικά, 3.431 δημοτικά καὶ κοινοτικά καὶ τὰ ὑπόλοιπα ἰδιωτικά. Ἀπ' αὐτά, 3.239 ἦταν σχολεῖα στοιχειώδους ἐκπαίδευσης μὲ 539.865 μαθητὲς καὶ τὰ ὑπόλοιπα μέσης, μὲ 151.375 μαθητὲς. Ἡ ἀνώτερη παιδεία περιλαμβάνει ἓνα Γεωπονικὸ καὶ Κτηνιατρικὸ Κολλέγιο στὴν Κοπεγχάγη μὲ 166 καθηγητὲς καὶ 300 σπουδαστὲς, 27 Παιδαγωγ. Ἀκαδημίαι μὲ 5.700 σπουδαστὲς, 215 Μέσες ἐμπορ. σχολὲς μὲ 40.000 μαθητὲς, 29 Γεωργ. σχολεῖα μὲ 2.900 μαθητὲς, 3 Ναυτικὰς σχολὲς μὲ 480 σπουδαστὲς, μιὰ Ἀλιευτικὴ σχολὴ μὲ 120 μαθητὲς, 62 Ἀνώτερες Λαϊκὰς Σχολὲς μὲ 6.500 σπουδαστὲς, μιὰ Φαρμακευτικὴ Σχολὴ, μιὰ Ὀδοντιατρικὴ, μιὰ Ἀκαδημία Καλῶν Τεχνῶν μὲ 106 καθηγητὲς καὶ 580 σπουδαστὲς, ἓνα Πολυτεχνεῖο μὲ 213 καθηγητὲς καὶ 2.000 σπουδαστὲς καὶ δυὸ Πανεπιστήμια, ἓνα στὴν Κοπεγχάγη μὲ 480 καθηγητὲς καὶ 4.800 φοιτητὲς κι' ἓνα στὸ Ἄαρχους μὲ 220 καθηγητὲς καὶ 1.900 φοιτητὲς.

Ἡ ἄρτια παιδεία κι' ἡ δημιουργικὴ συνεργασία, ποὺ καλλιεργεῖται μὲ φανατισμὸ ἀπὸ τὴν νηπιακὴν ἀκόμη ἡλικία, θεωροῦνται στὴ Δανία τὰ κύρια βάθρα γιὰ τὴν ἀνάπτυξι τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς εὐημερίας τοῦ λαοῦ. Γιὰ ν' ἀποκτήσῃ ὁ δανικὸς λαὸς δημοκρατικὴ παιδεία καὶ νὰ φθάσῃ στὸ σημερινὸ πνευματικὸ καὶ οἰκονομικὸ ἐπίπεδο, πάλαιψε σκληρὰ καὶ μὲ συνέπεια τοὺς 2 δλόκληρους αἰῶνες. Τὰ μεγάλα γεγονότα τῆς ἱστορίας τῆς Δανίας, μὲ τὸ ξεσκήνωμα τῶν δουλοπαροίκων στὰ 1787 καὶ τὰ ἀπελευθερωτικὰ κινήματα ποὺ ἐπακολούθησαν στὰ τέλη τῶν ναπολεοντείων πολέμων τὸ 1814, ἔγιναν ἀφορμὴ γιὰ νὰ δοθῇ στὴν παιδεία τὸ πρῶτο ξεκίνημα. Τὸ ἀποτέλεσμα τῶν κοινωνικοαπελευθερωτικῶν αὐτῶν ἀγώνων ἦταν ν' ἀποκτήσουν οἱ χωρικοὶ τὸ δικαίωμα τοῦ «ἐκλέγειν καὶ ἐκλέγεσθαι». Μεγάλον ὅμως ἐμπόδιον στὴν πνευματικὴ ἀνάπτυξι τοῦ πληθυσμοῦ, μὲ σοβαρὰς ἐπιπτώσεις στὴν ἐξέλιξι τῆς Ἐθν. Οἰκονομίας, παρέμεινε γιὰ πολλὰ ἀκόμα χρόνια, ὁ ἀναλφάβητισμὸς κι' ἡ ἔλλειψι στοιχειωδῶν γνώσεων γιὰ τὴν ἀντιμετώπισι τῶν ἐπαγγελματικῶν προβλημάτων.

Δυὸ μεγάλοι ἄνδρες, ὁ N. I. Grundrig κι' ὁ Ch. Kold ποὺ ἔκαναν τὴν ἐμφάνισί τους στὸ προσκήνιον τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς τῆς Δανίας, στὰ τέλη τοῦ 19ου αἰῶνα, ἔδωσαν τὴν πρώτη σοβαρὴ ὄθησι στὴ λαϊκὴ παιδεία. Ὁ πρῶτος, θεολόγος μὲ ἀρκετὰς γνώσεις στὰ παιδαγωγικά, διεκήρυττε πὼς ἡ διδασκαλία στὰ σχολεῖα θάπρεπε νὰ βασίζεται στὴ χρῆσι τοῦ «ζωντανοῦ λόγου» καὶ

τὸ πείραμα, κι' ὄχι στὴ στείρα ἀποστήθῃσι τῶν μαθημάτων καὶ τὴν ἀνιαρὴ πολυλογία, πὸ ὅπως καὶ σήμερα στὸν τόπο μας, ἦταν ὁ κανόνας στὰ βερμπαλιστικὰ σχολεῖα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Θέματα ὅπως ἡ Ἱστορία, ἡ Δανικὴ γλῶσσα, τὰ Θρησκευτικὰ κι' ἡ Λογοτεχνία, θᾶπρεπε, ἔλεγε ὁ Grundrig νὰ διδάσκωνται μ' ἓνα πὸ ἐπαγωγικὸ τρόπο πὸ νὰ κεντρίζει τὸ ἐνδιαφέρον τῶν μαθητῶν καὶ νὰ τοὺς ἐμπνέη. Ὑποστήριζε ἐπίσης πὸς ἡ Φυτολογία κι' ἡ Ζωολογία θᾶπρεπε νὰ συνδυάζωνται μὲ περισσότερὴ πράξι καὶ πὸς οἱ διαγωνισμοὶ στὰ σχολεῖα πὸ δημιουργοῦν ψυχώσεις φοβίας κι' ἀποστροφή στοὺς νέους, θᾶπρεπε νὰ καταργηθοῦν βαθμιαῖα γιὰ νὰ ἐπιτρέψουν τὴν φοίτησι στὰ σχολεῖα σὲ ὅσο τὸ δυνατόν περισσότερα παιδιὰ τοῦ λαοῦ. Τέλος παρῴτρυνε ὄχι μονάχα τοὺς νέους, ἀλλὰ καὶ τοὺς μεγάλους ἀκόμα στὴν ἡλικία ἀγρότες καὶ ἀστούς, νὰ φοιτοῦν στὰ περιοδικὰ σχολεῖα, ὥστε ἡ παιδεία νὰ γίνῃ ἀπόκτημα τοῦ λαοῦ καὶ γ' ἀγκαλιάσῃ ὅλα τὰ κοινωνικὰ στρώματα. Οἱ τολμηρὲς γιὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ ιδέες τοῦ Grundrig βρῆκαν γρήγορα ἀπήχησι σ' ἓνα μεγάλο μέρος τοῦ ἐργαζομένου λαοῦ τῆς Δανίας πὸ διψοῦσε γιὰ μάθησι καὶ περίμενε ἐπὶ τόσα χρόνια ν' ἀξιοποιήσῃ τοὺς μόχθους τοῦ μὲ τὴν πνευματικὴ του ἀνοδο. Τὰ κηρύγματα τοῦ Grundrig πὸ δυστυχῶς πέθανε πρὶν προλάβῃ νὰ ὀλοκληρώσῃ τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ προγράμματός του, προκάλεσαν τὴν ἀντίδρασι τῶν πλουσίων καὶ τῆς μεσαίας τάξης, πὸ ἔβλεπε μὲ ἀνησυχίαν τὴν εἴσοδο τῆς ἐργατικῆς καὶ ἀγροτικῆς τάξης στὰ σχολεῖα καὶ τὶς ἀνώτερες σχολές. Ἀπὸ τὴ μεταρρυθμιστικὴ αὐτὴ κίνησι θίγονταν ὀρισμένα συμφέροντα. Στὴν ἐκπαιδευτικὴ ὁμως ἀλλαγὴ ἀντιδρῶσαν ὄχι μόνο αὐτοὶ πὸ εἶχαν κεκτημένα συμφέροντα καὶ πὸ νόμιζαν πὸς θὰ ἔχαναν ὀρισμένα προνόμια, ἀν' ἡ ἀλλαγὴ πραγματοποιήταν, ἀλλὰ ἀκόμη κι' ἐκπαιδευτικὲς ἀρχές, οἱ συνηθισμένες στὴ ρουτίνα, οἱ διευθυντὲς κι' ἰδιοκτῆτες πολλῶν σχολείων, πὸ ὑπερασπίζονταν τὴν ἐξουσία τους καὶ τὸ δικό τους τρόπο λειτουργίας ἀπέναντι σ' ὅποιαδήποτε ἀλλαγὴ, πὸ γενικώτερα οἱ ἐκπαιδευτικοὶ στὰ σχολεῖα καὶ τὰ ἀνώτερα ἰδρύματα, πὸ κατανάλωσαν πολλὰ χρόνια προσπάθειας γιὰ νὰ σπουδάσουν μίαν εἰδικότητα πὸ ἔβλεπαν νὰ κινδυνεύῃ, καὶ πὸ ἦταν τέλος συνηθισμένοι στὸν βερμπαλιστικὸ τρόπο διδασκαλίας πὸ ἀπειλοῦνταν ἀπ' τὴν ἐκπαιδευτικὴ ἀλλαγὴ.

Μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Grundrig ἓνας ἄλλος κοινωνικὸς καθοδηγητῆς, ὁ Christian Kold ἀνέλαβε νὰ συνεχίσῃ τὸ ἔργο τοῦ πρώτου καὶ νὰ ἰδρύσῃ τὴν Πρώτῃ Ἀνώτερη Λαϊκὴ Σχολὴ (εἶδος λαϊκοῦ πανεπιστημίου), μὲ τὴν οἰκονομικὴ συνδρομὴ μερικῶν εὐπορῶν συμπατριωτῶν του. Ἡ ἀντίδρασι στὴν ἴδρυσί τῆς Σχολῆς αὐτῆς ὑπῆρξε λυσοῶδης ἀλλ' ἡ ἐπιτυχία στὴ λειτουργία της καὶ στὴν πραγματοποίησι τῶν σκοπῶν της ἦταν τέτοια, ὥστε ὁ θεσμὸς ἐπεβλήθηκε γρήγορα καὶ πολλὰ παρόμοια σχολεῖα ἰδρύθηκαν σὲ λίγο μὲ τὴν ὑποστήρηξι τοῦ λαοῦ σὲ διάφορα ἀγροτικὰ κέντρα τῆς χώρας. Πρῶτοι ἀπ' ὅλους οἱ ἀγρότες κατάλαβαν τὴ σημασία τῶν σχολῶν αὐτῶν, πὸ μὲ τὴν ἐπιτυχῆ λειτουργία τους ἔγιναν οἱ φορεῖς τῶν φιλελευθέρων ιδεῶν κι' οἱ φάροι τῆς «καλῶς ἐννοουμένης» ἀνθρωπιστικῆς Παιδείας, μέσα στὸ πέλαγος τῆς ἀγραμματοσύνης καὶ τῆς ἀμορφωσιάς πὸ βασίλευε στὴ Δανία. Πολλοὶ χωρικοὶ πὸ ἐπωφελήθηκαν τῆς εὐκαιρίας καὶ παρακολούθησαν τὰ μαθήματα τῶν Α.Λ.Σ., ἔγιναν ἀργότερα ἡγετικὰ στελέχη σὲ διάφορες ἀγροτικὲς κοινότητες. Τὸ ὅτι σήμερα ὁ δανὸς ἀγρότης φημίζεται σ' ὅλον τὸν κόσμον γιὰ τὶς μεγάλες του ἰκανότητες ὀφείλεται σ' ἓνα μεγάλο βαθμὸ, στὰ Ἀνώτερα Λαϊκὰ Σχολεῖα, πὸ μὲ τὸ θαυμάσιο ἐκπαιδευτικὸ τους σύστημα συνέβαλαν στὴν ἀνύψωσι τοῦ πνευματικοῦ καὶ ἐπαγγελματικοῦ ἐπιπέδου τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Δανίας. Μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου ἄρχισε κι' ἡ λειτουργία τῶν καθαρὰ ἐπαγγελματικῶν καὶ τεχνικῶν σχολείων.

Ἐπαγγελματικὴ Ἐκπαίδευσι: Ἡ ἐπαγγελματικὴ ἐκπαίδευσι

στή Δανία πού πέρασε ἀπὸ διάφορα στάδια ἐξέλιξης, εἶναι εὐπλαστη, ἀποκεντρωτική καὶ προσαρμοσμένη στὶς ἰδιαίτερες συνθῆκες καὶ ἀνάγκες τῆς ζωῆς καὶ ἐργασίας. Εἰδικοί γιὰ τὸ κάθε ἐπάγγελμα κύκλοι σπουδῶν ὀργανώνονται σ' ὅλη τὴ χώρα γιὰ ἀνεπίδευτους ἐργάτες, μὲ προγράμματα πού περιλαμβάνουν τεχνικὰ μαθήματα καὶ μαθήματα γενικῆς μόρφωσης. Παράλληλα, σ' ὅλα τ' ἀγροτικά καὶ ἀστικά κέντρα λειτουργοῦν νυκτερινὰ σχολεῖα, ὅπου ὁ κάθε ἀστὸς ἢ ἀγρότης, ἀδιακρίτως ἡλικίας, μπορεῖ νὰ παρακολουθῇ δωρεάν μαθήματα γλωσσῶν, ἐμπορικῶν ἐπιστημῶν, στενογραφίας, δακτυλογραφίας, λογοτεχνίας, ἱστορίας, οἰκοκυρικῆς καὶ ζωγραφικῆς. Γενικὰ ἀποφεύγεται ἡ μονομερῆς καὶ πρόωρη εἰδίκευσι, χωρὶς προηγούμενη ἀπόκτησι μιᾶς στέρεης γενικῆς μόρφωσης. Ἡ εἰδίκευσι σ' ὠρισμένους κλάδους ἀρχίζει στὰ 16 μὲ 18 χρόνια. Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο καταρτίζονται πολλοὶ καὶ καλοὶ τεχνίτες, πού χάρις στὴν καλὴ θεωρητικὴ κατάρτησι καὶ ἐγκυκλοπαιδική τους μόρφωσι, μποροῦν καὶ προσαρμόζονται εὐκόλα στὶς κάθε εἴδους ἐξελίξεις τῆς σύγχρονης ἐποχῆς.

Ἡ Γενικὴ Ἐκπαίδευσι: Ὅλοι οἱ νέοι στή Δανία, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τόπο καταγωγῆς, οἰκογενειακὴ κατάστασι καὶ κοινωνικὴ προέλευσι, ἔχουν τὶς ἴδιες εὐκαιρίες γιὰ μόρφωσι. Ἡ ὑποχρεωτικὴ φοίτησι διαρκεῖ ἀπὸ τὸ 6 ὡς τὸ 14 ἔτος τῆς ἡλικίας καὶ ἡ παιδεία παρέχεται πραγματικὰ δωρεάν. Ὅταν τὰ παιδιά τῶν ἑνδεκα χρόνων, συμπληρώσουν τὸ 40 ἢ 50 ἔτος τοῦ δημοτικοῦ, περνοῦν χωρὶς ἐξετάσεις στὸ λεγόμενον μέσο σχολεῖο (σχολεῖο μεταστοιχειώδους ἐκπαίδευσης), πού δὲν εἶναι παρὰ ὁ πρῶτος κύκλος τῆς δευτεροβάθμιας ἐκπαίδευσης (Realskola). Οἱ μαθητὲς τοῦ σχολείου αὐτοῦ, ἔπειτα ἀπὸ σπουδὲς τριῶν ἐτῶν, ὑφίστανται μιὰ γραπτὴ δοκιμασίαν πάνω στὰ μαθήματα πού διδάχθηκαν καὶ ἔπειτα ἀποφοίτησι ἑνὸς ἀκόμα ἔτους, μποροῦν, εἴτε νὰ προσέλθουν σὲ ἀπολυτήριες ἐξετάσεις Realeksamen γιὰ νὰ πάρουν τὸ ἀπολυτήριον πρακτικῆς ἐκπαίδευσης, εἴτε νὰ συνεχίσουν τὶς σπουδὲς τους στὸ λυκεῖο (Gymnasium). Οἱ ἀπόφοιτοι τοῦ λυκείου, προκειμένου νὰ συνεχίσουν τὶς σπουδὲς τους στὸ Πανεπιστήμιον, ὀφείλουν νὰ δώσουν ἐξετάσει (Studentezeksamen) σὲ μιὰ εἰδικὴ ἐπιτροπὴ, γιὰ νὰ πάρουν τὸ ἀκαδημαϊκὸ δίπλωμα (εἶδος (Baccalaureat), πού θὰ τοὺς ἐπιτρέψει νὰ περάσουν στὶς διάφορες ἀνώτερες σχολές καὶ τὸ Πανεπιστήμιον. Γιὰ τοὺς ἀπόφοιτους τῶν γυμνασίων εἶναι ἀνοικτὲς ὅλες οἱ ἀνώτερες σχολές.

Γεωργικὴ Ἐκπαίδευσι: Ἡ κατάργησι τοῦ φεουδαρχικοῦ καθεστῶτος καὶ ἡ ἀγροτικὴ μεταρρύθμισι πού ἔγινε στὰ τέλη τοῦ 18ου αἰῶνα στή Δανία, ἔφεραν στὴν ἐπιφάνεια ἕνα σοβαρότατον κοινωνικὸ πρόβλημα. Ἡ καθυστέρησι τῆς οἰκονομικῆς ἐξέλιξης καὶ ὁ κίνδυνος ὑλικῆς χρεωκοπίας τοῦ Κράτους, ἐπέβαλε τὴν ἐξεύρεσι τρόπων ἀνάπτυξης τῆς Γεωργίας καὶ Κτηνοτροφίας. Οἱ πρωτεργάτες τῆς ἀγροτικῆς μεταρρύθμισης κατάλαβαν ἐγκαίρως τὴ σημασίαν τῆς μόρφωσης τῶν ἀγροτοπαίδων στὴν ἀνάπτυξι τῆς ἀγροτ. κοινότητος καὶ τὴν προαγωγή τῆς Οἰκονομίας.

Δυστυχῶς οἱ πρῶτες προσπάθειες γιὰ γεωργικὴ ἐπαγγελματικὴ ἐκπαίδευσι δὲν βρῆκαν ἀμέσως ἀπήχησι σ' ὁλόκληρον τὸν γεωργ. πληθυσμό.

Ἡ Γεωργικὴ Σχολὴ τοῦ Naasgaard πού ἰδρύθηκε τὸ 1799 μὲ κληροδότημα τοῦ Mr Classen, ἀνανκάσθηκε νὰ κλείσῃ ἔπειτα ἀπὸ 5-6 χρόνια ἀπὸ ἔλλειψι μαθητῶν. Ὁ γεωργικὸς πληθυσμὸς δὲν ἦταν ἀκόμα σὲ θέσι νὰ ἐκτιμῆσῃ τὴν ἀξίαν τῆς ἐπαγγελματικῆς ἐκπαίδευσης. Χρειάσθηκε νὰ περάσῃ μισὸς αἰῶνας γιὰ ν' ἀρχίσῃ νὰ γίνεται αἰσθητὴ ἡ ἀνάγκη τοῦ Γεωργικοῦ Σχολείου. Γιὰ νὰ προχωρήσῃ ὁμοῦς ἡ νέα γενεὰ σὲ ἐπαγγελματικὴ ἐκπαίδευσι, ἔπρεπε ν' ἀποκτήσῃ γερεὲς βάσεις στή Στοιχειώδη Ἐκπαίδευσι. Τὸ 1814 ὁ βασιλεὺς τῆς Δανίας ὑπέγραψε τὸ πρῶτον νομοθετικὸν διάταγμα γιὰ τὴν Παιδείαν. Ἦταν τὸ πρῶτον ἀποφασιστικὸν βῆμα πρὸς

τὴν ἀναμόρφωσι τῆς Ἐκπαίδευσης. Ἡ ἀπόφασι αὐτὴ χαιρετίσθηκε μὲ ἐκδηλώσεις βαθύτατης ἱκανοποίησης ἀπ' τὸν ἀγροτικὸ πληθυσμὸ τῆς Zeeland, ὅμως ὁ βασικὸς σκοπὸς στὸν ὁποῖο ἀπέβλεπαν οἱ νέες μεταρρυθμιστικὲς διατάξεις ἄρχισε νὰ πραγματοποιηθῆ κι' ἡ καθυστέρησι στὸν τομέα τῆς γεωργ. ἐκπαίδευσης κράτησε ἄρκετὰ ἀκόμα χρόνια. Κατὰ τὴν περίοδο 1830 - 1860 ἰδρύθησαν μερικὰ πρακτικὰ γεωργικὰ σχολεῖα σὲ διάφορα διαμερίσματα τῆς χώρας. Στὰ σχολεῖα αὐτὰ δίνονταν θεωρητικὴ καὶ πρακτικὴ συγχρόνως ἐκπαίδευσι, δυστυχῶς ὅμως, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ γεωργικὸ σχολεῖο τοῦ Naesgaard ποὺ κράτησε μερικὰ χρόνια, ἐπειδὴ εἶχε δικούς του οἰκονομικοὺς πόρους, κανένα ἀπὸ τ' ἄλλα ἰδρύματα δὲν μπόρεσε νὰ ἐπιζήσῃ. Νέος μεταρρυθμιστικὸς ἄνεμος ἄρχισε νὰ πνέῃ ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ 19ου αἰῶνα ὅταν ἰδρύθησαν τὰ Ἐνώτερα Λαϊκὰ Σχολεῖα, ὅπου τὸ σύστημα διδασκαλίας, ἐπηρεασμένο ἀπὸ τὶς ἀρχές τοῦ Φιλελευθερισμοῦ, βασίζονταν στὶς ἀρχές ποὺ διεκήρυξαν οἱ ἰδρυτὲς τους N. Grundrig et C. Kold «Ὅπως ἡ δημοκρατία», ἔλεγε ὁ Grundrig ἀπὸ τὴν πολιτικὴ καὶ κοινωνικὴ τῆς ἄποψι ἐρμηνεύεται σὰν ἡ πίστι πὸς κάθε ἄνθρωπος ἔχει τὸ δικαίωμα ν' ἀποφασίζῃ ὁ ἴδιος γιὰ τὰ ζητήματα ποὺ τὸν ἀφοροῦν καὶ νὰ συμμετέχῃ στὴν πα' αγωγή τῶν πνευματικῶν ἀγαθῶν, ἔτσι καὶ ἀπὸ τὴν ἐκπαιδευτικὴ τῆς ἄποψι ἡ δημοκρατία ἐρμηνεύεται σὰν ἡ πίστι ὅτι κάθε ἄνθρωπος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐκπαιδεύεται σύμφωνα μὲ τὶς δυνατότητές του, ὥστε νὰ μπορῆ ν' ἀσκῆ ἐλεύθερα τὰ πῶ πάνω δικαιώματα καὶ καθήκοντα τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς δημοκρατίας».

Ἡ ἐργασία ποὺ γίνεται στὰ Α.Λ.Σ. δὲν ἀποβλέπει στὴν παροχὴ εἰδικῆς ἐπαγγελματικῆς ἐκπαίδευσης ἀλλὰ στὴν ἀπόκτησι, κατὰ κύριο λόγο, καλῆς ἀγωγῆς καὶ στὴν ἀνάπτυξι τῆς προσωπικότητος τῶν νέων. Ἡ βασικὴ παιδαγωγικὴ μέθοδος ποὺ ἀκολουθεῖται ἐδῶ εἶναι ἡ «ἀλληλοδιδασκτικὴ», ἡ δὲ διδακτέα ὕλη καὶ τὸ πρόγραμμα μαθημάτων καταρτίζονται μὲ συνεργασία καθηγητῶν καὶ μαθητῶν. Ἰδιαίτερη σημασία δίδεται στὴ χρῆσι τῶν μεθόδων ἐκείνων διδασκαλίας ποὺ διεγείρουν τὸ ἐνδιαφέρον καὶ συμβάλουν στὴν ταχύτερη πνευματικὴ ἀνάπτυξι τῶν σπουδαστῶν. Μεγάλῃ προσοχῇ δίδεται κατὰ τὴν ἀνάπτυξι τοῦ μαθήματος τῆς Ἀγωγῆς τοῦ Πολίτη. Οἱ Α.Λ.Σ. εἶναι σχολὲς γιὰ ἐνηλίκους. Δέχονται οἰκοτρόφους μαθητὲς ὁποιασδήποτε προέλευσης καὶ κατόχους οἰουδήποτε τίτλου σπουδῶν. Οἱ νέοι ἔρχονται ἐδῶ μὲ τὴ θέλησί τους. Οἱ ἄνδρες τὸ χειμῶνα συνήθως γιὰ σχολικὴ περίοδο πέντε μηνῶν, οἱ δὲ κοπέλλες, τὸ καλοκαίρι γιὰ νὰ παρακολουθήσουν ἐπὶ ἓνα τρίμηνο. Οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς σπουδαστὲς τῶν Α.Λ.Σ. εἶναι παιδιὰ καὶ κορίτσια γεωργῶν, ἡλικίας 18 - 25 ἐτῶν. Οἱ ἀπόφοιτοι, φεύγοντας ἀπ' τὴ σχολὴ δὲν παίρνουν δίπλωμα ἢ ἄλλο τίτλο σπουδῶν' ἐπιστρέφουν ὅμως στὰ χωριά τους καὶ στὰ κτήματά τους μὲ ἀλλαγμένους ἰδέες καὶ ἀντιλήψεις γιὰ τὴ ζωὴ, ὀπλισμένοι μὲ ὅλα τὰ ἐφόδια ποὺ θὰ τοὺς ἐπιτρέψουν νὰ βοηθήσουν στὴν πνευματικὴ καὶ κοινωνικὴ ἀνάπτυξι τῆς ἀγροτικῆς κοινότητος.

Τὸ σχολικὸ πρόγραμμα περιλαμβάνει: Λογοτεχνία, Λαυικὴ Γλώσσα, Ποίησι, Μουσικὴ, Ἱστορία καὶ Ἀγωγή τοῦ Πολίτη. Οἱ ἐλεύθερες διαλέξεις εἶναι ἡ κύρια παιδαγωγικὴ μέθοδος ποὺ ἀκολουθεῖται στὰς Α.Λ.Σ. Στὸ πρόγραμμα μερικῶν Α.Λ.Σ. περιλαμβάνονται καὶ θέματα γεωργικὰ. Σήμερα ὑπάρχουν στὴ Δανία 60 Ἐνώτερες Λαϊκὲς Σχολὲς μὲ 6.000 περίπου σπουδαστὲς. Α.Λ.Σ. λειτουργοῦν στὸ Askov στὸ Mayleas τὸ Krogerup τὸ Elsing τὴν Κοπεγχάγη κ.ἄ. πόλεις.

Νέες μέθοδοι διδασκαλίας καὶ ἐργασίας (προβολές, ἀνάπτυξι κέντρων ἐνδιαφέροντος, ἐπισκέψεις σὲ ἐργοστάσια, ταξίδια κ.ο.κ.), δοκιμάσθηκαν μ' ἐπιτυχία στὶς Α.Λ.Σ. Οἱ μέθοδοι αὐτές, ποὺ ἀνταποκρίνονται στὶς συνθῆκες τῆς νέας βιομηχανίας καὶ τῆς Γεωργίας οἱ ὁποῖες ἀποκοτοῦν προσαρμοστικὴ δεξιότητα καὶ συνεργατικότητα ἀνάμεσα στὶς ἐργαζόμενες ὁμάδες, πρωτοβουλία κι' εὐρὸν ἐνδιαφέρον

για κάθε τι καινούργιο — έτσι δοκιμάσθηκαν και καθιερώθηκαν και με τις ψυχολογικές έρευνες, που υποστηρίζουν τη μάθησι με την δραστηριότητα. Στις Α.Λ.Σ. τέλος, οφείλεται ή ανάπτυξι του συνεργατικού και του συνεταιριστικού πνεύματος που βοήθησαν στην ανάπτυξι της Γεωργίας και στην εύημερία του λαού της Δανίας.

Οι άγροτικές σχολές: Οι γεωργικές σχολές προήλθαν στην πράξι από τας Α.Λ.Σ. Το πρώτο γεωργικό σχολείο ιδρύθηκε το 1867 από τον La Cour. Ο τελευταίος, αφού για ένα χρονικό διάστημα χρημάτισε επιμελητής στη Βασιλική Γεωπονική Σχολή της Κοπεγχάγης, ανέλαβε το 1866 τη διεύθυνσι μιᾶς Α.Λ.Σ. και υπό την ιδιότητα αυτή, κάλεσε διαφόρους άγρότες από το Lyngby (βορείως της Κοπεγχάγης) να γραφούν μέτοχοι για την ίδρυσιν ενός πρότυπου γεωργικού σχολείου στην ίδια περιοχή.

Το σχολείο αυτό που άνοιξε το φθινόπωρο του 1867, λειτουργεί σήμερα με την έπωνυμία Landboskolen Red Kgs, Lyngby. Ο La Cour ήταν της γνώμης πως ο καλύτερος τρόπος έπαγγελματικής κατάρτισης ενός νέου στη Γεωργία, ήταν, προτού να μπῆ στο Γεωργικό Σχολείο, να εργασθῆ για 1-2 χρόνια σε μερικά καλά άγροκτήματα. Η τακτική αυτή καθιερώθηκε αργότερα, και ισχύει μέχρι σήμερα και στην Ανώτερη Γεωπονική Σχολή της Κοπεγχάγης, όπου μπορεί ένας τελειόφοιτος γυμνασίου να μπῆ χωρίς εξετάσεις, εφόσον έχει συμπληρώσει τρία χρόνια εργασίας σε πρότυπα άγροκτήματα. Έξαιρεσι γίνεται μονάχα για τους απόφοιτους των μέσων γεωργικῶν σχολῶν (Landboskolen) οἱ ὅποιοι μπορούν να μποῦν στη Βασιλική Γεωπονική Σχολή της Κοπεγχάγης, δίχως να ἔχουν εργασθῆ προηγουμένως σε άγρόκτημα, ἀλλ' ἀφοῦ υποστοῦν ἐπιτυχῆ δοκιμασία σε ὄρισμένα μαθήματα ἐπὶ ἐπιπέδου Realsolken (προγυμνασιακή βαθμίδα).

Ἡ ἀποστολή τῶν Γ.Σ., ἡ φοίτησι στις ὁποῖες εἶναι 6-8 μηνῶν, εἶναι ν' ἀναπτύσσουν στὸ σπουδαστῆ τὴν ἰκανότητα νὰ σκέπτεται «τεχνικῶς» καὶ ν' αὐξάνη καὶ βελτιώνη τὶς γνώσεις του γιὰ τὴ γεωργία, πράγμα πὸ θὰ τὸν κάνει ἰκανὸ νὰ βροῖσκῃ τὴ σωστὴ λύσι σὲ κάθε πρόβλημα πὸ ἀντιμετωπίζει κατὰ τὴν ἐξάσκησι τοῦ ἐπαγγέλματός του.

Ὁ πρωταρχικὸς σκοπὸς λοιπὸν τῆς δανικῆς γεωργικῆς σχολῆς, εἶναι ἡ ἀνάπτυξι τῆς κρίσης στὸ σπουδαστῆ κι' ἡ διεύρυνσι τῶν ἐγκυκλοπαιδικῶν καὶ ἐπαγγελματικῶν τῶν γνώσεων. Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ἀποφοίτους τῶν γεωργικῶν σχολῶν γίνονται ἀργότερα ἡγετικά στελέχη ἀγροτικῶν συνεταιρισμῶν καὶ συμβάλλουν ἄμεσα ἢ ἔμμεσα στὴν οἰκονομική, πνευματικὴ καὶ κινωνικὴ ἀνάπτυξι τῆς γεωργικῆς κοινότητος. Οἱ πῖο καλοὶ, ὥστόσο, με τὶς ἰκανότητες καὶ τὴν ἐξειδίκευσι πὸν ἀπέκτησαν σὲ διαφόρους κλάδους τῆς Γεωργίας καὶ Κτηνοτροφίας, θὰ μπορέσουν, δουλεύοντας στὰ δικά τους ἢ ἄλλα κτήματα, ν' ἀξιοποιήσουν τὰ πορίσματα τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρευνας, πρὸς ὄφελος τῆς οἰκονομίας τους.

Τὰ μαθήματα πὸ περιλαμβάνει τὸ πρόγραμμα τῶν Γεωργικῶν σχολῶν τῆς Δανίας εἶναι :

Γενικά μαθήματα.

Δανική γλώσσα
Ίστορία τῆς Γεωργίας
Γεωργ. Κοινωνιολογία
Μαθηματικά
Βιολογία (Γενική καὶ Εἰδική)
Γεωλογία — Πεδολογία
Φυσικὴ
Χημεία

Εἰδικὰ μαθήματα

Γενικὴ Γεωργία
Ὀπωροκηπευτικὴ
Φυτοπαθολογία
Ζωοτεχνία
Ἀγροτικὲς κατασκευές
Γεωργ. Μηχανολογία
Ὀργάνωσι Ἔργασίας
Δασοπονία
Ὀργάνωσι Γεωργ. Ἐκμεταλλεύσεως
Γεωργικὴ Λογιστικὴ
Τοπογραφία — Χαρτογραφία

Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς καθηγητὲς τῶν γεωργικῶν σχολείων εἶναι ἀπόφοιτοι τῆς Ἀγροτ. Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας τοῦ Aarhus. Μία νέα Παιδαγωγικὴ Ἀκαδημία, μετὰ προσανατολισμὸν πρὸς τὶς ἀνάγκες τῶν ἀγροτικῶν περιοχῶν, ἄρχισε νὰ λειτουργῇ ἀπὸ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1961 ἐν τῇ Δανίᾳ. Οἱ σπουδὲς θὰ διαρκοῦν ἐδῶ 2 χρόνια, οἱ δὲ σπουδαστὲς εἶναι ἐκπαιδευτικοὶ ἀπὸ τὴν Στοιχειώδη καὶ Μεταστοιχειώδη ἐκπαίδευσιν πρὸς ἕνδεκα τοὺς ἐλάχιστον χρόνους σὲ ἀγροτικὰς περιοχάς.

Ἡ Ἀγροτοδημοτικὰ Σχολεῖα. Σ' ὅλα τὰ δημοτικὰ σχολεῖα καὶ λύκεια τοῦ Κράτους, πρὸς λειτουργοῦν σὲ ἀγροτικὰς περιοχὰς ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἄλλα μαθήματα, διδάσκει καὶ τὸ μάθημα τῆς Ἀγροτικῆς Οἰκονομίας, τὸ ὁποῖον συνοδεύεται μετὰ ἀσκήσεις τῶν μαθητῶν σὲ ἐργαστήρια καὶ σχολικοὺς κήπους. Ψυχοπαιδικὰ πειράματα πρὸς ἴνστιτούτῳ Παιδαγωγικῶν Σπουδῶν τῆς Κοπεγχάγης ἀπέδειξαν τὴν εὐνοϊκὴν ἐπίδρασιν πρὸς ἔχουσιν ὀρισμένους γεωργικὰς ἐργασίας (ἀνθοκομία κ.λ.π.) ἐν τῇ ἀνάπτυξιν τῶν ψυχικῶν λειτουργιῶν τῶν ἀπροσαρμόστων καὶ καθυστερημένων παιδιῶν. Ὅλα σχεδὸν τὰ σχολεῖα εἶναι ἐφοδιασμένα μετὰ μικρὰ ξυλουργικὰ ἐργαστήρια καὶ σιδηρουργεῖα, γιὰ τὴν ἀπασχόλησιν τῶν μαθητῶν σὲ διάφορας τεχνικὰς ἐργασίας καὶ τὴν διευκόλυνσιν τοῦ ἐπαγγελματικοῦ τῶν προσανατολισμοῦ μετὰ τὸν κατάλληλον συνδυασμὸν τῆς θεωρητικῆς καὶ πρακτικῆς μόρφωσης καὶ τὴν ἀνίχνευσιν τῶν δεξιοτήτων τοῦ μαθητοῦ. Ἡ ἀνίχνευσις τῶν δεξιοτήτων καὶ ὁ ἔλεγχος τῆς ὀρθότητος τοῦ προσανατολισμοῦ ἐπιβάλλουν συχνότατα τὴν συνεργασίαν τοῦ ψυχολόγου τῆς ἐκπαιδευτικῆς περιφερείας, πρὸς εἶναι καὶ ὁ ἐπαγγελματικὸς σύμβουλος τοῦ σχολείου, μετὰ τὸ σχολικὸν γιατρὸν καὶ τὸν γεωπόνον πρὸς διδάσκει τὸ μάθημα τῆς Ἀγροτ. Οἰκονομίας ἐν τῇ Realskola. Ἡ συστηματικὴ χρησιμοποίησις, τέλος, κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν φυσιολογικῶν μαθημάτων, παραδειγμάτων πρὸς εἶναι παρμένα ἀπὸ τὸ ἄμεσον ἀγροτικὸν περιβάλλον τοῦ μαθητῆ, ὑποβοηθῆσθαι τὴν μεγαλύτερην κατανόησιν τῶν μαθημάτων καὶ αὐξάνει τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ γιὰ μάθησιν. Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν αὐτήν, ἡ ἀγροτικὴ ἐκπαίδευσιν, πρὸς παρέχεται ἐν τῇ σχολείᾳ γενικῆς μόρφωσης τῶν ἀγροτ. διαμερισμάτων τῆς Δανίας, δὲν ταυτίζεται πρὸς τὴν γεωργοεπαγγελματικὴν ἐκπαίδευσιν πρὸς ἀποσκοπεῖ ἐν τῇ γεωργοτεχνικῇ κατάρτισιν τοῦ μαθητῆ, ἀλλ' ἀποβλέπει ἀπλῶς ἐν τῇ διευκόλυνσιν καὶ ὀλοκλήρῳ τῆς βασικῆς τῆς μόρφωσης μετὰ τὴν εἰσοχὴν ἐν τῷ σχολικῷ πρόγραμμῳ τῆς γενικῆς ἐκπαίδευσιν, μαθήσεων ἱκανῶν νὰ τοῦ διευρύνουν καὶ ἐμπεδώσουν τὶς γνώσεις τοῦ ἢ νὰ τὸν προσανατολίσουν πρὸς ὀρισμένους ἐπαγγελματικὰς κατευθύνσεις.

Ἡ ἐκπαίδευσιν ἐν τῇ σχολείᾳ ἀγροτικῶν περιοχῶν τῆς Δανίας, προσφέρει εὐρύ-

τατα περιθώρια έπαγγελματ. προσανατολισμοῦ κι' έπιτρέπει τήν εύκολή αλλαγή κατεύθυνσης. Πολλά αγόρια και κορίτσια που αποφοιτοῦν από επαγγελματικές γεωργικές ή οίκοκυρικές ή ανώτερες λαϊκές σχολές, κατορθώνουν, έπειτα από παρακολούθησι ενός νέου σύντομου κύκλου σπουδών, ν' αποκτήσουν ειδικότητες σε διαφόρους κλάδους τής βιοτεχνικῆς παραγωγῆς και τής βιομηχανίας, που θα τοῦς έπιτρέψουν να καταλάβουν θέσεις στη βιομηχανία, τοῦς συνεταιρισμοῦς και τις διάφορες βιοτεχ. επιχειρήσεις.

Ένα μεγάλο πλεονέκτημα τοῦ συστήματος τής επαγγελματικῆς εκπαίδευσης στη χώρα αὐτή, είναι ότι αφήνει ανοικτό το δρόμο προς τις ανώτερες σχολές. Πράγματι, ή διάρθρωσι τής Παιδείας (τόσο τής Γενικῆς όσο και τής Τεχνικῆς), είναι τέτοια που έπιτρέπει τήν απρόσκοπτή εξέλιξι τῶν νέων προς ανώτερες σπουδές.

Ο κανονισμός ώρισμένων πανεπιστημιακῶν σχολῶν τής Δανίας έπιτρέπει σε άτομα ήλικίας 20 - 30 ετῶν που έχουν επαρκή γενική μόρφωσι, (ὅπως π.χ. οί απόφοιτοι τῶν Ἀνωτ. Λαϊκῶν Σχολῶν), αλλά δέν έχουν απολυτήριο γυμνασίου, να υποστοῦν εισιτήριες εξετάσεις για τήν Ἀνωτάτη Ἐκπαίδευσι. Οί υποψήφιοι, που πρέπει να έχουν αποδείξεις ειδικῶν προσόντων για το έπιστημον. έπάγγελμα που θέλουν να τελειοποιηθοῦν, υφίστανται μιὰ γραπτή και μιὰ προφορικῆ εξέτασι, που αναφέρονται στη λογική κρίσι, στις ατομικές εργασίες τοῦ υποψήφιου, στη γραπτή διατύπωσι τῶν νοημάτων του και γενικά τή γνώσι τής μητρικῆς γλώσσας.

Το μέλλον τής Ἑλλην. Ἀγροτ. Παιδείας: Ἡ Δανία είναι μιὰ από τις πολλές χώρες τής Δ. Εὐρώπης, που προχώρησαν απφρασιστικά στην ριζική κι οριστική μεταρρύθμισι τής Παιδείας. Το παράδειγμα τής μικρῆς Δανίας θα μπορούσε ν' αποτελέση ένα φωτεινό παράδειγμα για τή χώρα μας. Ἡ Παιδεία μας βρίσκεται σε επικίνδυνη καθυστέρησι. Ζοῦμε σε μιὰ εποχή όπου κυριαρχοῦν ή έπιστήμη κι ή τεχνική. Ἡ εἰσοδός μας στην Ε.Κ.Α., δημιουργεῖ ἄμεσα κι επείγοντα ζητήματα. Εἴμαστε υποχρεωμένοι ν' αναπροσαρμώσουμε τήν οικονομία μας και να τήν προωθήσουμε στην ύψηλή στάθμη τῶν ἄλλων μελῶν τής Ε.Κ.Α. Διαφορετικά εἴμαστε καταδικασμένοι στην καταστροφή και τόν αφανισμό, από τήν πλημμύρα τῶν ξένων προϊόντων που θα κατακλύσουν τις αγορές μας, μετά τήν κατάργησι τῶν δασμολογικῶν φραγμῶν.

Ἡ Γενική κι' ή επαγγελματικῆ εκπαίδευσι θα πρέπει να παίξουν σπουδαιότατο ρόλο στην προπαρασκευή τοῦ ἐμφύχου ὑλικοῦ, μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα. Ἀποφασιστικό ρόλο καλοῦνται ιδίως να διαδραματίσουν ή Ἀγροτικῆ κι ή Γεωργοτεχνικῆ Ἐκπαίδευσι στην προετοιμασία τοῦ ἀνθρώπινου ὑλικοῦ που είναι ἀπαραίτητο στην ανάπτυξι τής Χωρικῆς μας Οικονομίας (Γεωργία, Δάση, Κτηνοτροφία, Ἀλιεία, Χειροτεχνικῆ Παραγωγή κ.λ.π.). Ὑπάρχουν τομεῖς όπου τὰ ἑλληνικά προϊόντα θα μπορούσαν εύκολότερα να συναγωνισθοῦν τήν ξένη παραγωγή από λόγους φυσικῆς ποιτικῆς ὑπεροχῆς. Γι' αὐτό ὅμως, θα χρειασθοῦν ιδιαίτερες προσπάθειες ὥστε ν' αναπτυχθῆ ἀκόμα πιό πολὺ ή ὀπωροκηπευτικῆ, ή καλλιέργεια τοῦ βαμβακιοῦ, τής ἑληᾶς, τοῦ καπνοῦ κ.ἄ. προϊόντων και να βελτιωθοῦν ὡρισμένοι κλάδοι τής κτηνοτροφίας (προβατοτροφία, βοοτροφία, εκτροφή γουνοφόρων ζῶων κ.λ.π.) και τής Ἰχθυοτροφίας μας. Ἐπίσης θα χρειασθῆ ή χρησιμοποίησι ὀρθολογιστικῶν μεθόδων για τήν ὀργάνωσι τής παραγωγῆς ἔργων λαϊκῆς τέχνης, τής ξυλουργικῆς, τής ξυλογλυπτικῆς, τής ἐπιπλοποιίας, τής ὑφαντικῆς, τής κεραμεικῆς, τής ἀργυροχοίας, τής βιομηχανικῆς ἐπεξεργασίας ἀγροτοπροϊόντων, τής ἐξόρυξης και ἐπεξεργασίας βωξίτη, μαρμάρου, λυγνίτη κ.ἄ.

Για τήν πραγματοποίησι ὅμως αὐτῶν τῶν σκοπῶν, χρειάζονται δάσκαλοι και σχολεῖα, περισσότερα σχολεῖα κι ἀκόμα ένα κατάλληλο σχολικό σύστημα στηριγ-

μένο στην προπαίδευσι καὶ τὸν ἐπαγγελματικὸν προσανατολισμὸν — ὄχι μόνον στὴ θεωρία ἀλλὰ καὶ στὴν πράξι — τῶν νέων. Ὅπως εἶναι ὁ σχολικὸς μας μηχανισμὸς σήμερον, καταδικάζει καὶ τὴν ἀγροτικὴν μας οἰκονομίαν σὲ μαρασμὸν καὶ τὴν ἀγροτικὴν νεολαίαν σὲ ἀνεργίαν. Ἀπὸ τοὺς νέους (ἀγόρια καὶ κορίτσια) ποὺ ἀποφοιτοῦν ἀπὸ τὰ Δημοτικὰ σχολεῖα τῶν ἀγροτικῶν μας περιοχῶν, λιγότεροι ἀπὸ 30% μπαίνουν στὴ μέση καὶ στὴν ἐπαγγελματικὴν ἐκπαίδευσι. Γενικὰ δὲ τὰ 99,5% τῶν νέων στὴν Ἑλλάδα δὲν παίρνουν καμμιά ἐπαγγελματικὴν μόρφωσιν, οὔτε ἄλλης μορφῆς παιδείας. Μέσα ὅμως στὰ προσεχῆ 8-10 χρόνια ἡ οἰκονομία θ' ἀπαιτήσῃ μεγάλη αὔξησιν τῶν τεχνιτῶν καὶ εἰδικευμένων ἐπαγγελματιῶν στὴ Βιομηχανία καὶ τοὺς ἄλλους κλάδους τῆς Οἰκονομίας. Θὰ μᾶς χρειασθῇ λοιπὸν μιὰ γερὴ τεχνικὴ καὶ ἐπαγγελματικὴ ἐκπαίδευσι σὲ συνδυασμὸν μὲ γενικὴν μόρφωσιν καὶ δημιουργίαν ἴσως ἀγροτικῶν καὶ βιομηχανικῶν τύπων σχολεῖων (δημοτικῶν καὶ γυμνασίων), ἀνάλογα μὲ τὶς κλίσεις τῶν παιδιῶν καὶ τὶς ἀπαιτήσεις τῆς Οἰκονομίας.

Ἡ βασικὴ ἐπομένως ἐπιδίωξι τοῦ κράτους θὰ πρέπει νὰ εἶναι ἡ δημοκρατικοποίησι τοῦ σχολικοῦ συστήματος ὥστε, σύντομα, ὅσο τὸ δυνατόν περισσότερα ἑλληνόπουλα ν' ἀκολουθήσουν τὴν μέση καὶ τὴν ἐπαγγελματικὴν ἐκπαίδευσι καὶ νὰ μπορέσουν ν' ἀκολουθήσουν ἀνώτερες σχολάς, ἀνεξάρτητα ἀπὸ κοινωνικὴ καταγωγὴ ἢ οἰκονομικὰ ἢ γεωγραφ. αἰτία. Μιὰ δευτέρη σημαντικὴ ἐπιδίωξι τῆς πολιτείας πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἐπιμήκυνσις τῆς ἐκπαίδευσης. Ἡ αὔξησις τῶν ἐτῶν ὑποχρεωτικῆς ἐκπαιδεύσεως γιὰ ὅλους τοὺς νέους, ἀποτελεῖ ζωτικὴν ἀνάγκην. Ἡ προέκτασις τῆς μέχρι τουλάχιστον τοῦ 15 ἔτους, εἶναι ἀπαραίτητη. Ὁ τύπος τοῦ ἀγροτικοῦ σχολεῖου μεταστοιχειώδους ἐκπαίδευσης πρέπει νὰ προσαρμόζεται πρὸς τὴν ἰδιαίτην συνθήκην τῆς περιοχῆς, ὥστε τὰ ἐργαζόμενα παιδιὰ τῶν ἀγροτῶν νὰ ἔχουν τὴν εὐχέρειαν νὰ συμπληρῶνουν τὴν ἀπαραίτητην βασικὴν μόρφωσιν, νὰ ἀπαιτοῦν παράλληλα χρήσιμες εἰδικὰς γεωργοτεχνικὰς καὶ ἄλλας (μηχανολογικὰς, χειροτεχνικὰς κ.λ.π.) γνώσεις, ἀλλὰ καὶ νὰ μποροῦν νὰ δουλεύουν στὰ κτήματά τους, πρὸς ὄφελος ὄχι μονάχα τῆς ἰδιωτικῆς ἀλλὰ καὶ τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας.

Χωρὶς νὰ μάθῃ νὰ φροντίζῃ γιὰ τὴν καλῶς ἐννοούμενη ἀνθρωπιστικὴν μόρφωσιν, τὸ ἀγροτικὸν σχολεῖον, πρέπει νὰ καταπιάνεται καὶ μὲ θέματα τῆς σύγχρονης ζωῆς. Γιὰ τὴν ἐπιτυχῆ λειτουργίαν τῶν ἀγροτ. σχολῶν, εἶναι ἀπαραίτητη ἡ ἐπιμόρφωσις μεγάλου ἀριθμοῦ δασκάλων στὰ θέματα τῆς ἀγροτ. οἰκονομίας. Γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸν θὰ ἔπρεπε στὴ Σχολὴν Ἐκπαιδευτ. Λειτουργῶν Ἐπαγγελματικῆς καὶ Τεχν. Ἐκπαίδευσης, νὰ λειτουργήσῃ εἰδικὸν μονοετὲς τμήμα ἀγροτικῆς ἐπιμόρφωσης. Ἰδιαίτην προσοχὴν θὰ ἔπρεπε νὰ δοθῇ στὸ πρόβλημα τῶν σχέσεων σχολεῖου καὶ κοινότητος, μὲ προοπτικὴν μεγαλύτερης συνεργασίας στὸ μέλλον, καθὼς ἐπίσης στὴ συνεταιριστικὴν μόρφωσιν καὶ τὴν ὁργάνωσιν τοῦ σχολικοῦ συνεταιρισμοῦ.

Ἡ τεχνικὴ ἐκπαίδευσις ποὺ δίδεται μέχρι σήμερον τοῖς ἀγρότεσι μὲ τὰ γεωργικὰ καὶ μόνον σχολεῖα (στοιχειώδους καὶ μέσης), δὲν εἶναι ἀρκετὴ. Ἄλλωστε τὸ σύστημα αὐτὸ ἐκπαίδευσης, θεωρεῖται πιά ξεπερασμένο. Εἶναι προτιμότερη ἡ ἴδρυσις ἐξειδικευμένων ἐπαγγελματ. ἀγροτικῶν σχολῶν (π.χ. σχολῶν γαλακτοκομίας, τυροκομίας, δασοκομίας, γεωργ. μηχανολογίας, ἐκτροφῆς γουναροφόρων ζώων, ἀλείας, ἰχθυοκομίας, ὄστρεοκομίας, κ.ἄ.), καὶ ἀγροτικῶν λυκείων, ἰσότητων πρὸς τὰ συνηθισμένου τύπου γυμνάσια, ποὺ νὰ προσφέρουν τὶς ἴδιες δυνατότητες, τυπικὰ καὶ οὐσιαστικὰ, γιὰ παραπέρα μόρφωσιν τῶν ἀποφοίτων τους καὶ γιὰ συνέχισιν τῶν σπουδῶν τους σὲ ἀνώτερες, μέχρι καὶ πανεπιστημιακῆς στάθμης, σχολάς.

Μὲ τὴ σημερινὴ διάρθρωσι τῆς ἀγροτικῆς μας οἰκονομίας πού, ἐξ αἰτίας κυρίως τῆς στενότητος τῶν παραγωγικῶν ἐκτάσεων, τοῦ κατατεμαχισμοῦ τοῦ κλήρου καὶ τῆς μικρότητος τῆς χωρικῆς ἐκμετάλλευσης, ὑποφέρει ἀπὸ χρόνιο σχεδὸν μαρασμό, ἢ συνέχισι τῆς λειτουργίας τῶν πρακτικῶν γεωργικῶν σχολῶν, δὲν ἐξυπηρετεῖ κανένα σκοπὸ. Ὁ λόγος δὲ εἶναι, ὅτι ἕνας ἀπόφοιτος μιᾶς τέτοιας σχολῆς, δύσκολα μπορεῖ ν' ἀπορροφηθῆ ἀπ' τὶς ὑπάρχουσες ἐλάχιστες γεωργικὲς ἐπιχειρήσεις ἢ τὶς κρατικὰς ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπουργ. Γεωργίας. Ἀκόμα δὲ πῶς δύσκολο, ἂν ὄχι ἀδύνατο, εἶναι γι' αὐτὸν νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἀξιοποίησι τῶν γεωροτεχνικῶν του γνώσεων στὰ 20 μὲ 40 στρέμματα τοῦ πατρικοῦ του κλήρου! Τὰ περιθώρια αὐξήσεως τοῦ γεωργ. εἰσοδήματος ἀπὸ τὴν καλλιέργεια μιᾶς τόσο μικρῆς ἐκτασις, εἶναι — καὶ ὑπὸ τὶς ἰδεώδεις ἀκόμα συνθῆκες ἐκμετάλλευσης — πρακτικῶς περιορισμένα.

Ὅπως ἔχουν λοιπὸν τὰ πράγματα, τὸ γεωργικὸ ἐπάγγελμα εἶναι τὸ μόνον ἐπάγγελμα πού ἀποφεύγουν τὰ παιδιά τῶν ἀγροτῶν. Ὅποιαδήποτε ἄλλη τέχνη, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ Γεωργία, θὰ ἦταν εὐχαρίστως δεκτὴ ἀπ' αὐτά, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσι βέβαια ὅτι θὰ τοὺς παρέιχε τὴ δυνατότητα, μετὰ τὴν ἀποφοίτησί τους ἀπὸ τὴ σχολή, νὰ βροῦν κάποια μικρὴ ἔστω ἀλλὰ μόνιμη δουλειά. Ἔτσι βλέπουμε σήμερὰ τὶς διευθύνσεις τῶν περισσοτέρων γεωργικῶν σχολείων, νὰ δυσκολεύονται τρομερὰ στὴν ἐξεύρεσι μαθητῶν, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι τὰ σχολεῖα αὐτὰ προσφέρουν ὄχι μονάχα ἐκπαίδευσιν, ἀλλ' ἀκόμα καὶ ὕπνον καὶ φαγητό, δωρεάν.

Ἡ ὑποαπασχόλησι στὴν ὑπαιθρο καὶ γενικὰ ἢ ὄχι εὐχάριστη κατάστασι στὴν ὁποία περιῆλθε ἡ Γεωργία μας, ἐπιβάλλουν τὴν μὲ κάθε τρόπο ἀποσυμφόρησι τοῦ γεωργ. πληθυσμοῦ καὶ τὴν ἀπορρόφησι τῶν ἀγροτικῶν χειρῶν πού πλεονάζουν, ἀπὸ τὴ χωρικὴ βιοτεχνία καὶ βιομηχανίαν. Μόνον μ' αὐτὸ τὸν τρόπο θὰ μπορούσε ν' αὐξηθῆ ὁ γεωργ. κλῆρος καὶ νὰ βελτιωθῆ τὸ κατὰ κεφαλὴ εἰσόδημα αὐτῶν πού θὰ λύσουν ἀποκλειστικὰ ἀπὸ τὴ Γεωργία.

Ἡ Γεωργία, δὲν εἶναι ἄλλωστε, ὁ μόνος κλάδος τῆς χωρικῆς μας Οἰκονομίας. Ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι τομεῖς ἀνεκμετάλλευτοι, πού γιὰ ν' ἀξιοποιηθοῦν χρειάζονται μεθοδικὴ ἐκμετάλλευσιν καὶ ὀρθολογικὴ χρησιμοποίησι παραγωγικῶν δυνάμεων. Ἡ ἄρτια σχολικὴ ἐκπαίδευσιν καὶ ὁ κατάλληλος προσανατολισμὸς στὶς δύο τελευταῖες τάξεις τοῦ σχολείου, θὰ μπορούσαν νὰ βοηθήσουν ἀποφασιστικὰ στὴ ἀξιολόγησι τῶν ἀγροτοπαίδων καὶ τὴν παραγωγικὴν τους χρησιμοποίησι ἀπὸ ἄλλους κλάδους τῆς χωρικῆς μας οἰκονομίας καὶ τῆς Βιομηχανίας.

Μὲ τὴ δημοκρατικοποίησι τῆς Παιδείας καὶ τὴ βελτίωσι τόσο τῆς βασικῆς ὅσο καὶ τῆς εἰδικῆς μόρφωσις τῶν νέων τῆς ὑπαιθρου, μποροῦν νὰ μπουῦν στέρεις βάσεις γιὰ τὴν οὐσιαστικὴν πρόοδο (τεχνικὴ, οἰκονομικὴ, κοινωνικὴ καὶ γενικώτερα πολιτιστικὴ) τῆς Ἀγροτικῆς Ἑλλάδος.

